

**„ХРЕСНА ДОРОГА. П'ЯТНАДЦЯТА СТАЦІЯ“
(поезія Майдану в сакральному вимірі)**

У статті в лінгвостилістичних категоріях відрефлексовано поезію Майдану крізь призму сакрального, зацентровано на органічності авторського мовомислення в категоріях священного. Проведено поглиблені студії над знаковим образом „Небесна Сотня“ та його асоціатами, викремлено стрижневі образно-семантичні компоненти. Зазначено, що висока частотність звернень до Бога, небесних покровителів, наскрізна молитовність актуалізує ментальну духовну пам'ять, допомагає авторам поетично акумулювати найвищі християнські цінності. Головну увагу приділено сакральним номенам з інгерентною семантикою.

Ключові слова: поезія Майдану, сакральне, біблеонім, асоціат, словообраз, концепт, символ, сема.

„Є час розкидати каміння і є час його збирати“, – сказано в Біблії. Каміні, просякнута вогнем і кров'ю (не фігуральною – реальною) бруківка Майдану означають дуже багато для тих, хто був присутній на ньому фізично чи духовно. Вони стали символом захисту від сил п'їтми, зла, облудливої лукавості, прагненням верховенства істини, символом розбивання брехливого минулого. Об каміння Майдану фатально спіткнулася потуга бандитизму, яка за двадцять із лишнім років унаслідок нашої оспалості, ментальної окраяності та незадіяності почала набирати державного статусу. Каміні Майдану кидали в захисників златі, хто відстоював там передусім **християнські цінності Європи** (підкр. наше – М. С.), призабуті нею самою [4, с. 6].

Світ дізнався, що тепер є народ Майдану, а сам Майдан став каталізатором оновлення й об'єднання не лише Європи, а й цивілізації. „Хто ступив на територію Майдану, того Небесна Сила примусила відкрити своє серце і відчути надпотужну космічну енергію Добра“ [11, с. 4]. На Майдані людина принесла безкорисливу жертву для ближнього – і торкнулася божественного. Усі учасники Революції Гідності пережили, за висловом Михайла Димида – священника, який перебував на Майдані з повстанцями від першого до останнього дня, метаморфозу серця. Світ побачив українську людину у величі її духу. Майдан – Рубікон і порятунок не лише для нас! Він, як образно узагальнив поет Станіслав Бондаренко, „вірсі усім на підмогу – людству і Богу“ [1, с. 23].

Майдан інспірував вибух неймовірної творчої енергії, яка за два роки вербалізувалася в десятках романів, повістей, новел, публіцистичних нарисів та різноманітній медійній продукції. Книги

про Майдан виходять великими тиражами, а окремі з них за цей короткий час витримали кілька видань. Ми поки що обмежуємося аналізом лише поетичними текстами. Основним матеріалом нашої студії послужила цільова вибірка з антології майданівських віршів „Небесна Сотня“ (перше і друге видання – 2014), поеми-кліпу С. Бондаренка „МАЙДАНИ І МАГНАТИ, або Магія магми“, поеми Антонії Цвід „Клич Майдану. Літопис Самовидця“, збірки Світлани Костюк „Траєкторія самоспалення“, в окремих випадках цитуємо вірші з інших збірок.

Ідею укласти антологію народило саме життя. Поетичні тексти з'являлися в Інтернеті, газетах, на листівках; ними рясно були всипані могили новітніх героїв, місця їхньої загибелі. Чимало віршів уже стали народними і втратили імена своїх „батьків“. Тексти у цій книзі – не тільки професійних письменників і звичайних українців, які написали перший і, можливо, останній вірш у своєму житті. Деякі тексти можуть видатися не зовсім досконалими в римі, синонімічних рядах чи метафорних експериментах, але в цьому контексті це не вада, навпаки – така собі підсвідомо наочна демонстрація виру драматичних подій, тимчасового хаосу, неупорядкованості. „Причесані“ вірші, як тонко підмітила Л. Воронюк, пишуть у стабільні часи, а чимало наведених текстів – розкуйовджені, як козацькі чуби після бою, і в цьому їхня неабияка цінність і непересічність. Ось як відгукується на творчість новітньої визвольної боротьби Любов Проць: „Майданна поезія – це пристрасний монолог повсталого серця, гарячий подих якого вряди-годи обпікає ніжні пальчики естетики вірша, однак на першому плані тут – висока тональність патріотичного почуття“. Письменниця Віра Китайгородська вважає майданівські вірші „релігією нашої свободи“.

А ще поезія Майдану вражає високою сакральною тональністю, біблійними алюзіями, ремінісценціями, розлогими молитовними блоками, густим мереживом релігійної лексики інгерентної сакральної семантики. *Святий, священний, божественний, блаженний, праведний, убієнний, німб, Царство Небесне, небесна брама, Страшний суд, храм, собор, хрестовий похід, кардинал, Святе Письмо, хоругва, коляда, Божа длань, скорбота, неспалима купина, терня, мука тернова, проща, стіни Єрусалимські, олтар, жертва, святе Водохреща, лампадка, сакральні споруди, золоті бані, свіча, молитва, небесний плай, віра, надія, любов, рай, добро, хрест, охрещений, Хрес-*

на дорога, Едем, серце смиренне, дзвони, небесне сьйво, ангельські риси, терпіння, вічність, благанья, Отченаш, воскресіння, воскреслий, Божий дар, розп'яття, гріх, ковчег, упокій, вічний спочинок, хранитель, церква, тризна, Божя правда, могила, Божя мить, домовина, труна, саван, – це несистемна вибірка слів і словесних образів, що ілюструє панорамність сакрального лінгвопростору поезії Майдану та органічність мовомислення в категоріях святого, священного.

Усе сказане визначає **актуальність** нашої скромної наукової студії, а також її **мету** – від-рефлексувати майданну поезію крізь призму сакрального в лінгвостилістичних категоріях з урахуванням широкого контекстного оточення та низки екстралінгвальних чинників. На жаль, про поезію Майдану написано поки що небагато. У статті використано передмову Лесі Воронюк „Майдан: український духовний прорив“ [2], своєрідний поетологічний етюд Миколи Жулинського, наведений у форматі переднього слова до поем-кліпів Станіслава Бондаренка „МАЙДАНИ І МАГНАТИ, або Магія магми“ [1], а також рефлексії Дмитра Дроздовського („Інтуїція серця“) про „акумуляований біль“ званої волинської поетки Світлани Костюк, „що розродився віршами“ [6]. Про літературу Майдану як про оголений нерв дійсності, ословлену емоційну стихію веде мову Ярослав Поліщук в одному з розділів монографії „Реактивність літератури“ [20].

У процесі різноаспектного осмислення проблеми сакрального в мові, мовленні, художній літературі спираємося на монографічні дослідження П. Мацькова, М.В. Скаб, І. Набитовича, Т. Вільчинської, а також на проникливі розвідки Н. Бабич, Н. Бойко, А. Бондаренко, А. Коваль, Ж. Колоїз, Г. Наконечної, В. Німчука, Н. Пуряєвої, Н. Сологуб, М. Юрковського та ін. У статті використано матеріали I і II Міжнародної конференції „Українська мова і сфера сакрального: загальні проблеми“, що відбулася в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2010р., 2013р.).

Їх назвали *Небесною Сотнею* – українців, які загинули в Києві на Майдані, на вулицях Грушевського та Інститутській. Гинули за честь, за волю, за право бути Українцем і за свою Батьківщину. Українські Ангели віддали життя за правду, свободу, незалежність своєї держави і ціною жертвності засвідчили (всупереч усім обережним та поміркованим прагматоскептикам), що наш український дух незламний, а народ – нескорений.

Степан Процюк у романі „Під крилами великої Матері“ філософськи й водночас у найвищих категоріях сакрального означає жертвний Чин Небесної Сотні: „Ні юнаки, ні юнки – ніхто ніде ще не знав, що боротьба за славу вітчизни буде

перемішана із кров'ю нового пантеону героїв, які, напевне, раніше зовсім не мріяли про подвиги і не підозрювали про смерть, яка приходила до них, вогненна і швидка, в осяйних ризах, в центрі української столиці... вони були юними і добрими і не знали, що **їхні імена впишуть до нового іконостасу**(підкр. наше – М. С.)...вони всі хотіли жити... [21, с. 144].

„Немає більше від тієї любові, як хто душу свою покладе за друзів своїх“, – говорить Господь Ісус Христос у Євангелії. Відданим за Україну, за волю і незалежність нашого народу життям вони засвідчили цю найвищу міру любові. ... Вірю, що цей подвиг буде надихати покоління і покоління українців – як надихають нас подвиги козаків та жертвності героїв Крут. А нам належить зробити все, щоби збудувати таку Україну, за яку вони поклали своє життя“ [18, с. 6]. Ці проникливі слова Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета читаємо в передмові до книги-реквієму „Небесна сотня“. Їх продовжують вступні духовні розважання Отця і Глави Української Греко-Католицької церкви Святослава: „Гортаючи сторінки цієї книги та вдивляючись в обличчя наших новітніх героїв, ми немовби проходимо місцем звершення їхнього невмирущого подвигу, котре знаходиться в самому серці столиці нашої, але здобутої ними та мільйонами дотеперішніх відомих і невідомих героїв, незалежної, соборної Української Держави“ [18, с. 8].

Небесна Сотня стала у філософсько-ціннісному вимірі безпрецедентним феноменом жертвності, самозречення, любові до ближнього й до своєї Вітчизни. У лінгвопоетичному аспекті, „Небесна Сотня“ – це блискуча, лаконізована до двох слів образно-концептуальна й символічно-сакральна вербальна формула, що блискавично поширилася й стала прийнятною в загальнонаціональному й навіть світовому масштабі. Довший час вважали, що її креаторами були медійники, хто саме – не могли назвати. Справді, журналісти миттєво підхопили надзвичайно проникливий і точний образний вислів, але вперше ці святі для кожного українця слова сказали не вони, а письменниця Тетяна Домашенко: *Небесна Сотня воїнів Христа / З мечем Архистратига Михайла, / З молитвою за Волю на устах / У Вічність із Майдану відлетіла. / Небесна Сотня воїнів святих / І душу, й тіло склали за Свободу, / За розбрат нації взяли на себе гріх, / Освячені любов'ю до народу...*

Дивовижною є й історія того, як творився цей вірш-молитва. Ось як про це розповідає сама Тетяна Домашенко: „21 лютого на Майдані ми прощалися з полеглими побратимами. Звучить мелодія „Пливе кача по Тисині...“ Серце рветься від туги... Несуть труни з нашими героями. Оголошують: воїни такої-то сотні, воїни сотні такої...

Раптом немов струмом мене пробило: „Боже, людоньки, та це ж уже Небесна Сотня! Небесна Сотня воїнів Христа з мечем Архистратига Михаїла...“ [3, с. 16].

Небесна Сотня (піднебесна Сотня, Ангельська Сотня, Сотня свята, Сотня небесних братів, Сотня непокорених героїв, нескорена сотня, воїни Христа, сотня лицарства, Ангели сьогodenня, ангели звитяги, солдати Майдану, сто янголів, воїни безплотні, надії нової ескадрон, загін крилатих ангелів, брати безсмертя, переможці мли, воїни-переможці) – знаковий лейтмотивний образ, сакральний в імпліцитно-експліцитному вимірі, художню унікальний і водночас універсальний, без поетичної претензійності та розмитості. „Небесна Сотня“, образно кажучи, дисциплінує текст, визначає його напружено-драматичну, подекуди –урочисто-трагедійну тональність, програмує відповідне образно-лексичне оточення (*ангели, архангели, небесна варта, чисті небеса, молитва, плач, стежа, дзвони, Господь, архангельська труба, архангельські крила, херувими, могили, архистратиг Михаїл, жертовна любов*): ...і мовчки *сотнянепокорених героїв/відходила у чисті небеса* [16, с. 204]; *Небесної сотні архангельські крила / з Волині до Січі – могили, могили...* [16, с. 52]; *На віче сходяться сотники всоте. / Над ними курличе „Небесна Сотня“... / –Учора ж руку гарячу стискав –/ Сьогодні сльозу ховаю в рукав...* [26, с. 29]; „*Небесна Сотня*“, – *ангели співають, / „Небесна Сотня*“, – *дзвони гомоняють* [16, с. 346]; *Ти чув, як ревно і несамо-вито / Київ оплакував Небесну Сотню? / Всю Інститутську встелили квіти, / Над містом воїни встали безплотні* [16, с. 230].

Усвідомлена жертовність, самозреченість, лицарство, реалізація націезахисної місії – це стрижневі семантичні компоненти, що головню реалізуються в лейтмотивному словообразі: *Ти – Сотня свята із синів України, / Ти варту небесну несеш / За вільну, єдину, міцну Україну, / Від ворога нас вбережеш* [16, с. 94]; *Над нами, браття, відсьогодні / Вартує честь Небесна Сотня. / Стежа героїв незворотна – / У Вічність йде Небесна Сотня* [16, с. 260]; *Нас не ковтне непам'яті безодня, / Згадає Рим, Варшава і Париж –/ Їх боронитиме Небесна Сотня, / Як людськості святої дивовиж* [19., 42].

Аби сакральний образ Небесної Сотні не покотився хрестоматійно-офіційним глянцем, з плином часу не втратив цілком реальних, живих драматичних обрисів, автори поетичних текстів вибудовують влучні паралелі: *Небесна Сотня – не перфоменс, / Фундамент завтрашньому дню. / Вона на Київськiм Майдані / Постала з гніву і вогню* [16, с. 14].

Майдан – це символ, ідея, заради яких люди

пішли на смерть. Героїчна смерть Небесної Сотні у якомусь сенсі ірраціональна. Ця смерть, окрім смерті тих, хто рятував поранених, не мала жодного обґрунтування з погляду тактичної чи стратегічної необхідності. Але... набула **епічного сакрального виміру** (підкр. наше – М. С.) Небесна Сотня стала новітнім українським міфом в часи аморфної Незалежності. Можливо, саме це й було вищою метафізичною метою сучасної української нації, втіленням волі через Майдан. Героїчна смерть надає осмисленості життю нації [13, с. 111– 112]. Не з усіма щойно наведеними міркуваннями Ігоря Подольчака, кінорежисера, кіносценариста, художника, можна погодитися, але одне незаперечне: жертовна смерть воїнів Небесної Сотні влила життєдайну кров у тіло немічної, вже майже агонізуючої нації, роздертої контрверсійними ідеологемами, надала сенсу новітньому національному Поступу й Чину.

„Небесна Сотня – це наш біль і наша гордість, це наші сльози і наш душевний щем вдячності за все, що вони зробили для нас. Та ця пам'ять і ці почування будуть тільки відчуттями, якщо ми не плекатимемо щодня, допоки б'ються наші серця, плоди, гідні висоти подвигу Героїв Майдану“ [18, с. 8]. Ці слова Блаженнішого Святослава найточніше відбивають палітру почуттів та переживань авторів поезії Майдану, вербалізованих у концептуальному-сакральному словообразі „Небесна Сотня“.

Безпосередніми сакральними асоціатами Небесної Сотні виступають номени *ангел (янгол), архангели, херувими, архистратиг Михаїл, Гавриїл, Серафим: Розграбована, втомлена, зморена, / Україна вже вкотре в бою. / Барикадою стали стоянголів. / Патріоти за ними і досі в строю*[16, с. 16]; *Мені коліскову ангел співає, / І рана смертельна уже не болить* [16, с. 197]; *А на тих барикадах... / Янголи щовечора сідали на плечі / І вичісували дим з кіс, / Наспівуючи щось на вухо* [16, с. 48].

Ангел (з грецької *aggelos* – „вісник“) – надприродна істота, посланець, вісник Бога; оберігає людей, є посередником між ними й небом; зображують зазвичай у вигляді юнака з крилами; у кожної людини є свій ангел-охоронець [7, с. 13]. Ангел – символ невидимих сил, що витають між Джерелом життя і світом яви, реальністю; символ світла, доброго, духовного, того, що підноситься; символ вісника долі, Божої волі [23, I, с. 16]. За християнськими віруваннями, ангели – безтілесні надприродні істоти, духи, створені Богом. Ангел – покровитель бідних, скривджених, допомагає долати перешкоди на життєвому шляху людини. Біблійне слово-поняття *ангел* функціонує зі значенням „посланець, вісник Бога“. У

загальноновживаній мові слово-образ *ангел* набуває семантичних прирощень *захисник, заступник* (бідних, скривджених).

Номени *ангел* (*янгол*), *архангел* часто виступають образними заміниками імен героїв Небесної Сотні або ж привносять у контексти особливий емотивний струмінь. Вражає своєю проникливістю й наскрізною сакральністю поезія „Янгол“, що присвячена воїну Небесної Сотні Олександрові Капіносу: *Поплач, моє серце, гіркими слізьми, / Бо вже не побачиш його між людьми. / Життя він віддав за Україну свою. / Він янголом став найсвітлішим в раю. / Він янголом був, але крила ховав / І промінь тепла свого всім дарував. / Поплач, моє серце, чимдуж заритай, / Та янгольське світло в душі заховай...* [16, с. 31].

Рай, крила, промінь, серце, світло, душа – органічне лексичне оточення, що надає дискурсу піднесеного драматично-урочистого звучання.

Устим Голоднюк, студент зі Збаража (Тернопільська обл.), запам'ятався своєю голубою оонівською каскою, з-під якої стікав униз Інститутською червоний струмок, а ще своєрідною крилатою фразою „Небо падає!“ – так він попереджав про небезпеку. Саме на цих подієвих вістрях натягується емотивна канва поезії „Плач матері“. Сема трагедійності підсилюється максимально візуалізованими образами сивих архангелів та кривавої постелі: *Падає небо! Падає! Падає! / Крикни гучніш, Устиме! / Снайпери чорні, прокляті статуї, / цілять нехолостими. / Ляжуть рядочками сиві архангели / в постіль твою криваву. / Синку, Устимку, я ж тебе бавила / не на чужу забаву* [16, с. 68].

Архангел – ангел найвищого рангу; у Святому Письмі є згадка про трьох із них: архистратига Михаїла, який переміг Сатанаїла й загнав його в безодні пекла; архангела Гавриїла, який сповістив Захарію про народження Іоанна Хрестителя, а Діву Марію про народження Ісуса; архангела Рафаїла, який супроводив Товію в пустелі [7, с. 18]. *Херувим* – одна з найвищих (друга після серафимів) категорія ангелів у небесній ієрархії; ангел-охоронець [7, с. 617]. *Святі небеса назустріч пливли херувимами... / І ангели в першій колоні у крок із загубленими... / Хтось скаже опісля, що всіх нас, мовляв, підставили / А ми просто шанс останній для вас залишили...* [10, с. 25].

У наведених текстах оніми „архангел“, „херувим“ виступають у класичній поетично-сакральній функції з актуалізованими семами „заступництво“, „святість“, „віщування“: *У світлих зоряних просторах / Труба архангельська гуде. / З архистратигом Михайлом / Небесна Сотня в лаві йде* [16, с. 14].

Святий архистратиг Михаїл є покровителем міста Києва, за якимось містичним збігом обста-

вин (чи Божою волею) українські повстання починаються саме в його день. Михаїл був простим ангелом, який запитав: „Хто, яко Бог?“. Це стало його ім'ям, його гідністю, його перемогою, бо за ним стояв сам Господь. Українці здавна вважають святого архангела патроном свого столярного міста. На його честь збудовано Михайлівський Золотоверхий собор. За стінами Михайлівського монастиря знайшли прихисток по-звірячому катовані студенти; до ранку били дзвони Михайлівського в ту довгу грудневу ніч, коли влада намагалася вдруге розігнати Майдан; у соборі Небесного Архистратига всі українські матері оплакували білоруса Михайла Жизневського, що одним з перших відкрив сумний мартиролог нового тисячоліття; у Михайлівському було розгорнуто госпіталь, де рятували після злочинного сафарі на Інститутській поранених майданівців; у Золотоверхому в чорні лютневі дні відспівували новітніх героїв: *Ти чуєш Михайлівські дзвони? / То душі дітей твоїх плачуть!* [16, с. 331]; *У Соборі Михайлівським дзвони задзвонили, / На всю славу України біду сповістили* [17, с. 229].

У передмові до книги „Каміння Майдану“ відомий тележурналіст та історик Данило Яневський пише: „Сотні тисяч і мільйонів українців різних національностей і різних віросповідань на наших очах викинули непотріб і заходилися Служити. / Служити Отчині – Україні. / Народові. / Родинам. / Колегам. / Товаришам. / Побратимам. / Собі. / Дітям. / Вони славно та самовіддано послужили“ [4, с. 5].

Повноцінне, плідне Життя неможливе без Жертви. Христос вчить, що твоє єдине, неповторне, унікальне життя неможливе без твоєї унікальної, єдиної, неповторної жертви. Вищим її виявом є віддати те твоє унікальне, єдине, неповторне... Георгій Коваленко, речник Української православної церкви, немовби продовжує роздуми Д. Яневського: „У Бога немає мертвих, в Бога – усі живі. Хлопці, які загинули на Грушевського, на Інститутській, на Майдані, які і зараз гинуть за Україну, – є жертвами. Жертвами і в тому сенсі, що їх смерть передчасна і насильницька. А головне, що їх смерть є **жертвнимслужінням ближньому і українському народові** (підкр. наше – М. С.). Сам Господь приніс себе в жертву за кожного з нас, і тому жертвне служіння ближньому є свідченням християнської любові“ [18, с. 7]. Концепт „жертва“ наскрізний у поезіях Майдану: *Вас Сам Всевишній обирав для жертви – / Святу волю вибороть в огні. / Він переніс вас у життя із смерті / Героями. І ви – живі. Амінь!* [16, с. 121]; *Хай їхня жертва буде бездоганна / На вічних непомильних терезах. / Хай ця земля, для нас Обітованна, / Воскресне знов, омита у сльозах* [17, с. 44]; **Жертвна Любов не вмре, не**

погасне! / Без боротьби не буде в нас щастя. / Освітить нам шлях материнська сльоза: / мов зірка, цвіте вона в **Небесах!** [5, с. 33].

Вірш „Кожен ніс на Майдан, що міг“ є новітнім українським переспівом-розважанням 50 псалма про те, якої жертви хоче Господь. Якщо старозавітний Давид вважає, що Господу найбільше потрібне „серце сокрушенне і смиренне“, то в новому тисячолітті, аби відбутися Україні як державі, треба покласти на олтар не одне життя: *Тіла наших батьків, і братів, і коханих, / і ще більше крові, й плачу / і весь наш страх, / й усі молитви, / й серця смиренні, / й скорботні у боротьбі. / Принесені в офіру. / Не погордуй. / Бо Майдан став **вівтарем жертвним*** [17, с. 41].

Михайло Димид у книзі „Каміння Майдану“ пише, що молоді хлопці приходили на сповідь перед трагічними смертями, бо хотіли жити з Богом вже тут і бути готовими з Ним зустрітися за кілька годин у небі [4, с. 260]. Про цю усвідомлену жертвність згадує отець Іоанн, капелан Майдану. До нього разом з побратимами підійшов Ігор Костенко з проханням благословення. „Отче, благословіть нас на смерть! – просили юнаки. – Ми йдемо на Інститутську і знаємо, що звідти не повернемося!“ Вони наполягали – і я їх благословив. Вони свідомо пішли на смерть, щоб урятувати цю Україну“ [11, с. 36]. *Герої не плачуть, Герої несуть / На **плаху** життя, на **вівтар** – перемогу! / За батька, за діда, за наших дітей, / Що стати до лав наших нині не можуть!* [16, с. 165].

Найбільш органічними асоціатами сакрального номена *жертва* є лексеми *вівтар (олтар), офіра, любов, жертвник, кров, плаха, Христос*.

Вівтар – відокремлене іконостасом підвищення в церкві, де розташований Святий престол (у дохристиянські часи – жертвник); храми повернуті вівтарем неодмінно на схід (до Єрусалима, до Христа); за християнським віруванням, Святий вівтар – це рай на землі, а Царські врата в церкві – Райські; символ святого місця взагалі [7, с. 90]: *Я волю моєї Вкраїни / **Омию невинною кров'ю**, / Яка, наче грона калини, / Серця об'єднає любов'ю* [17, с. 240]; *Та хлопець не чує, лине до хмар / Життя за Вкраїну поклав на **вівтар*** [17, с. 227].

Згорнутий концептуальний ряд майданної поезії – це **Небесна Сотня, Майдан, Україна, Бог, жертвність**, що ілюструє п'ятнадцяту стацію Хресної дороги нації в новому тисячолітті. Відчуття якоїсь містичної єдності з Богом (*Богом-Творцем, Всевишнім, Господом, Спасителем, Сивим Господом, Отцем, Дателем життя, Всемогутнім Богом світу, небесним Отцем*), присвистає, молитовне, відчайодно-розпачливе апелювання до Нього – лейтмотив майданівських віршів: *Я в ніч на Різдва загадаю єдине бажання: / Хай ввійде тепло в українські домівки й серця!*

*Хай стане Майдан осередком святого Єднання / Між Сходом і Заходом волею **Бога-Творця!*** [16, с. 95]; *Полетіли сиві гуси в небеса до **Бога**, / На колінах у поклоні стали до престолу: / „**Всемогутній Боже світу**, змилуйся над нами, / Даруй долю, даруй волю донькам із синами“* [16, с. 25]; *Помилуй, **Господи!** **Твої** усі ми діти. / Земні страждання **Твої** всі за нас...* [16, с. 344]; ***Молюся Богу** святому, / **І радість** відчуєте Ви, / Спасибі вам, люди, за втому, / **І разом** поборемо ми!* [16, с. 225].

В апелюванні до Господа закумуляовано невимовний жаль за втраченим раєм сплюндрованої Вітчизни, біль від загибелі найкращих, найсвітліших, тривогу за звалтовану й розп'яту землю: *Якби в тебе, **Боже**, стало бажання й сили / зібрати сльози матерів українських, / які в ці днини скрізь голосили, / озеро заповнилось би по вінця. / Якщо додати сльози Голодомору / і жертв ГУЛАГу мільйонів наших / (що лиш Тобі багато говорить, / А на Землі вже мало що каже), – / То витворилося б море. **Море!*** [1, с. 116–117]; *О, **Боже**, скільки ще землі моєї страждати? / Катівні Сталіна, Сибір, Голодомори – / Хіба не досить вже біди, страждань і горя? / Добра і щастя нам подай, **небесний Отче**, / **І** **Словом** душі просвіти **Своїм** пророчим... / Героям дець на цвинтарях хрести поставлять – / **А Ти, наш Боже**, сотвори їм вічну пам'ять...* [16, с. 151].

Автори поезії намагаються осягнути істину, дорости до величі Всевишнього, збагнути Божий задум(і Божий допуст!) і – що найголовніше – сприйняти Майдан як „віддзеркалення того, чого чекає від нас Бог“, „як велике очищення нашого Духу й піднесення його до Божих вершин“ [11, с. 4]. Саме таким у збірній творчій уяві постає Всевишній: *мій Господи ти тільки подивись / цей світ що нам дарований для раю / щоденно найсвітліші покидають / ключами журавлиними увись / звикаємо до підлості та чвар / байдужість часто змінює личину / у цьому пеклі наші діти гинуть / і опадають росами з-під хмар / героїством ще й піримося авжеж / і то пусте що кров із рани брата / держава що звалтована й розп'ята / ледь дихає у полум'ї пожеж* [10, с. 38]; *Іду до волі, / Іду тернами... / Помилуй, **Боже!** / Ти завжди з нами!* [14, с. 68]; ***Боже**, дай нашим дітям не бачити воєн і бунтів, / Чужий слід на ріллі, що підшовою ввічливо душить!* [16, с. 170].

З лінгвального погляду, це актуалізація імпліцитних сенсів, що визначаються концептами „розуміння“, „всемогутність“, „добро“, „любов“, „жертвність“: *Помилуй, **Господи**, й спаси, подай любові. / І суд **Свій** праведний зішли на руку ката, / Щоб не пішов на батька син і брат на брата. / Щоб схаменулись вороги всього святого, / Не мали спокою і сну й молили **Бога**, / Аби **Він** їхній*

гріх закрив життям Ісуса... [16, с. 151]; **Бог** окропить дощем, і світ свято нап'ється. / І в чапашах землі розтануть червоні сніги [16, с. 170].

Поетонім **Господь** виступає стрижневим концептом-символом, він творить емоційно-настрове тло, автори передовсім заносять до Творця поетичні екстенії в намірі воскресіння нації і небесного покровительства для всіх, хто віддав життя за Україну в новому тисячолітті на очах світу. У своїх віршах поети щиро апелюють не лише до Бога-Отця, а просять заступництва і прощення в Богородиці і в Бога-Сина: **Вже вистачить поживи для війни... / Весна спішить – провісниця надії... / За те, що в небесах чийсь сини, – / ПРОСТИ, МАРІЄ** [10, с. 50]; **зім'ятий край мирного неба / віра її / замість тисячі слів / радуйся Маріє благодаті повна / радуйся божевільний світе / настала година служити за призначенням / стінам храму потонулого у розкоші бід** [16, с. 220].

В окремих поезіях лаконізовано алюзії Євангельських текстів (зустріч Симеона-старця з Богородицею у храмі, XIII стація Хресної дороги). В інших біль Діви Марії асоціюється з невтішним горем сотень українських матерів, чії діти свідомо прийняли жертвну смерть за Україну: **Свята Діва, Матір світу** умивалась сльозами, / Меч колючий гострий страшний вбили їй у рану [16, с. 25]; **Богородиця Діва Оранта** / Ткала для кожного тіла мережку / З вен капілярів судинок шовкових, / Крові вишивала рубінові краплі. / На діамант накладала покрови, / Щоби до рук нетямущих не втрапив [16, с. 33]; **Марія** плаче / На іконі, / І сонця / Сходить / Булава [16, с. 251].

У більшості випадків біблієоніми **Бог, Ісус Христос (Ісус, Спас, Відкупитель) Матір Божя (Марія; Матінка Господня; Марія, благодаті повна; Матір світу; Покрова янносвітла; Богородиця Діва Оранта)** виконують символічну функцію, тобто виступають у функції власне поетонімів. Подекуди денотативна семантика домінує над конотативною. „Не бійтесь“ – крилата новозавітна фраза Христа-Спасителя, що стала прецедентною не лише в конфесійному та художньому дискурсі, трансформувалася в революційне гасло майданівців: **А він, прозрений, вже не ляже – / За сотнею устане тьма. / Собі і Богові** розкаже, / Що в жилах вже страху нема [16, с. 139]; **Ти не ридай, не плач, не бійся, / Бо син твій, мамо – це герой! / Так кажуть люди, і найголовніше, / Так / каже сам Ісус Христос** [16, с. 111]; **Скипає лют, і давній жах вже щез, / Ступає з гір Покрова янносвітла. / О, як ми ждем громів з ясных небес / І щоб душа у кожного розквітла!** [16, с. 246].

В окремих текстах поетонім **Бог** набуває патріотичного чи особистісного переосмислення,

хоча стрижневі семи – „святість“, „правдивість“, „заступництво“, „відкуп гріхів“ – зберігаються: **Мій Господи, Ти, наковтавшись прогірколого диму, / В пільмі й у пожежі, та, зрозуміло, без каски, / Стоїш за плечима в синів найдорожчих – незримо – / Щоб руки простерти, якщо їм судилося впасти. / Ще рано гасити це полум'я, Господи, рано, / Згортати знамена у мороку зла поза світнього, / Бо зрада – Ти добре це знаєш, ще глибша за рану, / Бо смерть у прицілі найкраще відстежує світлик. / Ти просто там стій. І тримай на долоні своїй / Запалене місто-свічу, серед снігу і диму, / Якщо Тебе хтось не впізнає, дай знак, що Ти свій, / Що завжди стоятимеш поруч з синами Своїми...** [16, с. 279]; **Отче наші, ми люди на Майдані, / України правдою живі. / Чуємо тепло Твоєї длані, / Жити хочемо в Твоєму естві** [19, с. 27].

Окрім традиційних християнських теонімів, у майданівських текстах трапляються й інші імена, які згадуються в Старому й Новому Завіті: **Ной, Юда, Георгій-Побідоносець, Мойсей, Святий Петро, Пілат, Каїн, Свята Вероніката** ін.

У народі вельми шанованим є **святий Петро**. Саме він, за етноуявленнями, зустрічає душі померлих біля воріт раю. На Гуцульщині його ще називають Райським Брамником, Воротарем Раю: **Нехай же вам, Герої, віддає / Святий Петро** ключі від того раю, / де убієнний ангелом стає, / бо він Герой. Герої не вмирають [16, с. 278].

Ноевою жменькою у збірній поетичній візії постали беззбройні герої, що в День гніву виступили супроти новітніх Неронів. Традиційні семи („заступництво“, „ревність віри“, „співчуття“) увиразнюються в біблійних номенах **дванадцять апостолів, свята Вероніка: На клавішах голуб сховався від куль. / Ніхто не побіг... Воріженько, / Неначе скажений бійцівський пітбуль, / Терзав нашу Ноеву жменьку** [16, с. 167]; **Дванадцять апостолів за тобою! / Не йди без бою!** [16, с. 154]; **Свята Вероніка** пошила знамена міцні [16, с. 78].

У біблієонімі **Юда (Юда Іскаріот)** актуалізовано семантичний комплекс – „зрада“, „підступність“, асоціатами цього негативно маркованого оніма є **Янек (Янукович, зек), беркут, тітушки: А не попросиш – проклянемо, / І будеш жити ти окремо. / Не прийме тебе твій народ, / Бо ти Юда – Іскаріот!** [16, с. 295]; **а навколо іуди... іуди... / для яких не вартує копійки героїство святе... / сохранимо синів наших / чуєте / чуєте люди / помолімося за те...** [10, с. 19].

У віршах поетів-майданівців часто з'являється прецедентний біблійний персонаж **Каїн: Як мамі сказати про втрату? / А Каїн забути не зміг: / Коли забивають брата, / Тоді помирає Бог** [16, с. 8]; **Пристанища, / Як чорний Каїн, / Таки не матимеш / Ніде...** [16, с. 252]; **Я – неКаїн, не**

кат, / Тільки й Авелем бути не хочу [14, с. 52].

У цьому онімі традиційно увиразнюється компонент „злочин“, „братовбивство“. Уперше в майданівській поезії образ Каїна з'являється у вірші, присвяченому Михайлу Жизневському. Своєрідною художньою перспекцією осмислення прецедентного біблеоніма з екстраполяцією на політичне буття (чи, радше, не-буття) української нації стали рядки роману Ліни Костенко „Записки українського самашедшого“: „Бог хотів подивитися на місця колишнього раю, де Він створив першу людину, де колись один **Каїн** убив одного **Авеля**, а тепер той гріх розрісся до таких масштабів, що несила вже розібратися, хто кому **Каїн**, хто кому **Авель**“ [9, с. 283].

Оповідь про братів Каїна і Авеля, – одну з повчальних історій, розказаних в Євангелії від Матфея, – Ліна Костенко використовує для пояснення політичного конфлікту між Україною та Росією: „... несила вже розібратися, хто кому **Каїн**, хто кому **Авель**“. Акцент на розумінні ідеї братерства здійснено за допомогою прийому трансдериваційної морфології: „Роз-брат, це коли між братами [...]. А якщо це справді розбрат між братами, то такі брати нічого не варті“ [9, с. 339 – 340]. Словотвірний оказіоналізм презентує внутрішню конверсивність, що базується на поняттєвій конфліктності. У цих рядках роману постає давня ідейна полеміка Ліни Костенко з владними структурами Радянського Союзу. Майдан посилив майже тисячолітній тектонічний розлам між не-братами, і цей імпліцитний біблійний конфлікт афористично лаконізувала юна, але вже добре знана поетка Анастасія Дмитрук: *Ви себя окрестили „старшими“ – / нам бы младшими, да не вашими. / Вас так много, а, жаль, безликие. / Вы огромные, мы – великие. / А вы жмете... вы все маетесь, / своей завистью вы подавитесь* [12, с. 176].

Згорнутий концептуальний ряд майданної поезії – **Небесна Сотня, Майдан, Україна, Бог, жертва**. Це номени з інгерентною та адгерентною сакральною семантикою. У їхню сферу органічно втягаються асоціати *ангел, небо, вітар, офіра, кров, святість, відкуп, молитва, любов, душа*. У лейтмотивному концептуальному словообразі „Небесна Сотня“ лаконізовано образно-семантичні компоненти ‘усвідомлена жертвність’, ‘само-зреченість’, ‘лицарство’, ‘націєзахисна місія’. Знакова сакрально-ментальна формула дисциплінує тексти, визначає урочисто-драматичну, подекуди піднесено-трагедійну тональність, програмує відповідне образно-лексичне оточення.

Взявши за основу біблійні сюжети, автори майданівських віршів поглиблюють філософський, повчальний аспект, увиразнюють передовсім прецедентні смисли. Через біблійні паралелі

(алюзії, ремінісценції, цитати) поети привертають увагу до пекучих національних проблем: святе несе відбиток національного, національне стає святим. Висока частотність звернень до Бога, небесних покровителів, наскрізна молитовність актуалізує ментальну духовну пам'ять, що увібрала в себе глибоку побожність. Майданівські тексти (хоча вони й створені різними авторами) акумулюють найвищі християнські цінності, випромінюють особливу ауру – святості й величі жертви в ім'я нації, а також сприймаються як „цілющий Отчеш“ і водночас ще надто болюча поетична рефлексія Хресної дороги України та її новітньої Голгофи – кривавого сафарі, влаштованого смертохристами в середмісті Києва.

У статті ми лише фрагментарно торкнулися проблеми функціонування лексем сакрального макрополя в майданівських поетичних текстах. Здебільшого це номени з інгерентною сакральною семантикою. У перспективі хочемо дослідити інші групи релігійно маркованої лексики, алюзивні біблійні комплекси, фрагменти молитов (трансформовані й безпосередні), богослужінь. Зрештою, знаменита пісня Ангелів „Плине кача по Тисині“ – це новочасна „Вічна пам'ять“ усім убієнним за Україну.

Література

1. Бондаренко С. Майдани і магнати: поеми-кліпи / Станіслав Бондаренко. – К.: Український пріоритет, 2014. – 128 с.
2. Воронюк Л. Майдан: український духовний прорив / Леся Воронюк // Небесна Сотня: антологія майданівських віршів. – Чернівці: Видавничий дім „Букрек“, 2014. – С. 5–7.
3. Дениско Г. Тетяна Домашенко: „Уже ніхто не знищить Україну в тобі, в мені, у кожному із нас“ / Ганна Дениско // Слово Просвіти. – 2015. – Ч. 4 (29 січня). – С. 16.
4. Димид К. Каміння Майдану / Климентія Димид, Михайло Димид. – Львів: Свічадо, 2014. – 277 с.
5. Дичка Н. Знакове світло Майдану: збірка поезій / Надія Дичка. – К.: Смолоскип, 2014. – 48 с.
6. Дроздовський Д. Інтуїція серця / Дмитро Дроздовський // Костюк С. Траєкторія самоспалення: щоденникові записи у віршах / С. Костюк: передм. Д. Дроздовського. – Чернівці: Букрек, 2015. – С. 3–12.
7. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
8. Колоїз Ж. Біблійна алюзія як засіб вираження авторської інтенції в романі В. Шкляра „Залишенець. Чорний ворон“ / Жанна Колоїз // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – Вип. 659: Романо-слов'янський

- дискурс. – С. 3–9.
9. Костенко Л. В. Записки українського самашедшого / Л. В. Костенко. – К.: А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га, 2012. – 416 с.
 10. Костюк С. Траєкторія самоспалення: щоденникові записи у віршах / Світлана Костюк ; передм. Д. Дроздовського. – Чернівці : Букрек, 2015. – 144 с.
 11. Крем'янчанка Н. І Рабів до раю не пускають : нариси, оповідання / Н.І. Крем'янчанка. – Тернопіль: Терно-граф, 2015. – 160 с.
 12. Літопис самовидця : дев'ять місяців українського спротиву / автор проекту О. Забужко, упор. Т. Терен, передм. С. Алексієвич. – К. : КОМОРА, 2014. – 312 с.
 13. Майдан. (Р)еволюція духу : мистецько-культурологічний проект / автор і куратор проекту Антін Мухарський. – К. : НАШ ФОРМАТ, 2014. – 312 с.
 14. Материнська молитва. Українки – героям Майдану : поезії / передм. : Т. Череп-Пероганич, Ю. Пероганич. – К. : Наш Формат, 214. – 72 с.
 15. Мацьків П.В. Концептосфера *Бог* в українському мовному просторі : [монографія] / П. В. Мацьків – Дрогобич: Коло, 2007. – 332 с.
 16. Небесна Сотня: антологія майданівських віршів / упоряд., передмова Л. Воронюк. – Вид. 2-ге, доповн. – Чернівці : Видавничий дім „Букрек“, 2014. – 400 с.
 17. Небесна Сотня: антологія майданівських віршів / упоряд., передм. Л. Воронюк. – Чернівці : Видавничий дім „Букрек“, 2014. – 392 с.
 18. Небесна сотня / К. Богданович, Х. Бондарева, Ю. Бухтоярова та ін.; упоряд. : О. Трибушина, І. Соломко; передм. Патріарха Філарета, о. Г. Коваленка, о. Святослава. – Харків: Фоліо, 2014. – 206 с.
 19. Павличко Д. Вірші з Майдану / Дмитро Павличко. – К. : Основи, 2014. – 176 с.
 20. Поліщук Я. Реактивність літератури / Ярослав Поліщук. – К. : Академвидав, 2016. – 192 с.
 21. Процюк С. Під крилами великої Матері. Ментальний Майдан / Степан Процюк. – Брустурів : Дискурсус, 2015. – 240 с.
 22. Скаб М.В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери : монографія / М. В. Скаб. – Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці : Рута, 2008. – 560 с.
 23. Словник української мови : [в 11-ти томах] – К. : Наук. думка, 1970–1980. – Т. 1–11.
 24. Стецик М. „...Душа шукає слів, як молитов” (Сакральне на площинах художніх текстів Ліни Костенко) / Марія Стецик // Парадигма *Sakrum- & profanum* у літературі та культурі : зб. наук. праць. – Дрогобич, 2011. – Вип. 5. – С. 24–32.
 25. Стецик М. „Серце кожне карбує імення“ (поетичний іменник героїв Майдану) / Марія Стецик // Рідне слово в етнокультурному вимірі [Текст] : зб. наук. праць / Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – С. 246–262.
 26. Цвід А. Клич Майдану. Літопис Самовидця : поема. Соченко М. Обличчя Майдану : живопис, графіка / Антонія Цвід, Марина Соченко. – К. : Український пріоритет, 2015. – 88 с.

В статтє в лінгвостилістических категоріях ісследуєтєя поєзія Майдана сквозь призму сакрального, акцентуєтєся на органічності авторского язикового мышлення в категоріях священного. Проведєны студії над знаковым образом „Небесная Сотня“ и его ассоціатами, выделєны стержневые образно-семантические компоненты. Отмєчается, что высокая частотность обращения к Богу, небесным покровителям, сквозная молитвенность актуалізуєт мєнтальную духовную память, помогаєт авторам поэтичєски аккумуляіровать высшіє хрїстіанские ценности. Главное внимание удєляется сакральным номенам с інгерентной семантикой.

Ключевые слова: *поєзія Майдана, сакральное, біблієоним, ассоціат, словообраз, концепт, символ, сема.*

In the article in linguostylistic categories we consider Maidan's poetry through the prism of the sacred, we focus on the organic author's language thinking in the categories of the sacred. Deep studios on the iconic image of "Heavenly Hundred" and its associates were held, key imagery semantic components were defined. It is mentioned that high frequency of appealing to God, heavenly patrons, thorough praying actualise mental spiritual memory, help authors to accumulate poetically the highest Christian values. The main attention is paid to sacred nomens with inherent semantics.

Key words: *Maidan's poetry, sacred, biblyonym, associate, word-image, concept, symbol, seme.*